

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 166/02-71

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 9. apríla 2003 v senáte zloženom z predsedu Jána Klučku a zo sudcov Alexandra Bröstla a Ľudmily Gajdošíkovej v konaní o sťažnosti M. Ch., bytom L., zastúpeného advokátkou Mgr. Z. K., B., vo veci porušenia jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Levice v konaní vedenom pod sp. zn. 8 P 54/89 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. Ch. podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Levice v konaní vedenom pod sp. zn. 8 P 54/89 **p o r u š e n é b o l o .**

2. M. Ch. **p r i z n á v a** primerané finančné zadosťučinenie vo výške 50 000,-- Sk (slovom päťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Levice **p o v i n n ý** vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. Okresný súd Levice je povinný nahradiť M. Ch. do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia trovy konania vo výške 12 000,-- Sk (slovom dvanásťtisíc slovenských korún) na účet advokátky Mgr. Z. K., B.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 18. júna 2002 doručené podanie M. Ch. (ďalej len „sťažovateľ“), bytom L., zastúpeného advokátkou Mgr. Z. K., B., označené ako „Sťažnosť (článok 127 ústavného zákona č. 90/2001 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov a § 49 a nasl. zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 124/2002 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov)“. Z jeho obsahu vyplynulo, že sťažovateľ ním namieta zbytočné prietahy v konaní Okresného súdu Levice (ďalej aj „okresný súd“) vedenom pod sp. zn. 8 P 54/89.

Ústavný súd sťažnosť podanú podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) 2. októbra 2002 predbežne prerokoval na svojom neverejnom zasadnutí, pričom zisťoval, či neexistujú dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 citovaného zákona.

Z príloh pripojených k sťažnosti ústavný súd zistil, že sťažovateľ dovŕšil 14. septembra 1997 plnoletosť, v dôsledku čoho nadobudol spôsobilosť byť účastníkom konania starostlivosti súdu o maloletých vo veci sp. zn. 8 P 54/89 [§ 7 ods. 1 a § 8 ods. 1 Občianskeho zákonníka a § 19 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“)]

a namietat' aj porušenie svojich základných práv podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Ústavný súd preto rozhodol o prijatí jeho sťažnosti na priet'ahy v označenom súdnom konaní od momentu dosiahnutia jeho plnoletosti.

Na základe argumentov uvedených vo svojej sťažnosti sťažovateľ požiadal, aby ústavný súd rozhodol takto:

„I. Okresný súd Levice svojím postupom v konaní vedenom pod sp. zn. 8 P 54/1989 (správne malo byť uvedené 8 P 54/89 v celom texte sťažnosti) porušil základné právo M. Ch. na prerokovanie jej (správne malo byť uvedené jeho) veci bez zbytočných priet'ahov podľa článku 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

II. Okresnému súdu Levice sa zakazuje pokračovať v porušovaní práva M. Ch. na prerokovanie jej (správne malo byť uvedené jeho) veci bez zbytočných priet'ahov podľa článku 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd vo veci vedenej pod sp. zn. 8 P 54/1989 a prikazuje sa mu, aby v tejto veci konal.

III. M. Ch. sa priznáva primerané finančné zadostučinenie ako náhrada nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch v sume 200.000,- Sk (slovom dvestotísíc slovenských korún).“

K prijatej sťažnosti sa podľa § 29 ods. 6 zákona o ústavnom súde vyjadrila podpredsedníčka Okresného súdu Levice listom z 12. novembra 2002 (Spr. 1543/02), v ktorom uviedla:

„Sťažnosť podaní M. Ch. a M. Ch., zast. advokátkou Mgr. Z. K. proti Okresnému súdu v Leviciach považuje súd za neopodstatnenú z týchto dôvodov:

Matka mal. detí (sťažovateľka M. Ch.) podala dňa 21. 3. 1996 návrh na zvýšenie výživného na mal. deti. Prvé pojednávanie vo veci samej bolo vytýčené na deň 23. 4. 1996, ktoré bolo odročené z dôvodu vyžiadania správ ohľadom pracovného pomeru otca mal. detí.

Ďalšie pojednávanie bolo vytýčené na deň 4. 6. 1996, kedy matka mal. detí žiadala odročiť pojednávanie z dôvodu, že si zoberie právneho zástupcu.

Dňa 2. 7. 1996 bolo pojednávanie odročené vzhľadom na prednesy rodičov mal. detí a zadováženie ďalších dôkazov potrebných na zistenie skutkového stavu.

Dňa 30. 7. 1996 otec mal. detí podal protinávrh na zníženie výživného.

Pojednávanie dňa 13. 9. 1996 bolo odročené, nakoľko matka žiadala vyžiadať správy od zamestnávateľa na otca mal. detí a iné (čl. 272-273).

Pojednávanie dňa 10. 12. 1996 po podrobnom vypočutí rodičov mal. detí, bolo odročené, nakoľko navrhovali vyžiadať rôzne správy a matka žiadala pripojiť spis Okresného súdu Zvolen pod sp. zn. 14 C 234/93.

Dňa 22. 4. 1997 na pojednávaní matka mal. detí – sťažovateľka – zobrala návrh na zvýšenie výživného na mal. detí v plnom rozsahu späť (čl. 307 p. v.).

Okresný súd v Leviciach uznesením zo dňa 22. 4. 1997 pod č. k. 8 P 54/89-310 konanie o zvýšenie výživného zastavil. Proti rozhodnutiu v tejto časti odvolanie nebolo prípustné, nakoľko sa ho účastníci konania výslovne vzdali. Rozhodnutie v tejto časti nadobudlo právoplatnosť dňom 27. 6. 1997.

Predmetným uznesením súd zastavil aj konanie o zníženie výživného, keďže otec na pojednávaní dňa 22. 4. 1997 návrh zobral späť, avšak späťvzatie nepodpísal.

Proti uzneseniu v časti týkajúcej sa zastavenia konania podal včas odvolanie otec, ktorý uviedol, že na pojednávaní dňa 22. 4. 1997 návrh na zníženie výživného nezobral späť a preto žiadal napadnuté uznesenie v tejto časti zrušiť a pokračovať v konaní.

Uznesením Krajského súdu Nitra zo dňa 18. 12. 1997 pod č. k. 6 Co 451/97-322 bolo napadnuté uznesenie v časti týkajúcej sa zastavenia konania o zníženie výživného zrušené a vec bola vrátená súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Spis na Krajskom súde Nitra sa nachádzal od 19. 9. 1997 do 16. 1. 1998.

Vzhľadom k tomu, že zo spisu nevyplývalo, že by matka po právoplatnosti uznesenia o zastavení zvýšenia výživného podala nový návrh na zvýšenie výživného a ani prvostupňový súd z úradnej povinnosti nezačal sám konanie podľa § 81 O. s. p., súd ďalej konal len vo veci zníženia výživného, a to na návrh otca.

Po návrate spisu z Krajského súdu Nitra bolo vytýčené pojednávanie dňa 17. 3. 1998, 17. 7. 1998, ktoré pojednávanie bolo odročené za účelom zadováženia a vyžiadania správ potrebných pre rozhodnutie vo veci.

Na pojednávaní dňa 4. 9. 1998 súd vo veci zníženia výživného rozhodol.

Proti rozsudku Okresného súdu v Leviciach zo dňa 4. 9. 1998 pod č. k. 8 P 54/89-384 podala dňa 5. 10. 1998 odvolanie matka a dňa 7. 10. 1998 otec mal. detí.

Spis na Krajskom súde Nitra sa v dôsledku odvolania nachádzal od 16. 11. 1998 do 20. 10. 1999.

Uznesením Krajského súdu Nitra zo dňa 31. 8. 1999 pod č. k. 6 Co 569/98-409 bol napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zrušený a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie.

Po návrate spisu z Krajského súdu Nitra bolo vo veci vytýčené pojednávanie na dni 11. 2. 2000 a 19. 9. 2000, kedy súd zadovážoval dôkazy a správy podľa pokynu odvolacieho súdu.

Na pojednávaní dňa 26. 1. 2001 bolo vo veci rozhodnuté. Rozsudok zo dňa 26. 1. 2001 pod č. k. 8 P 54/89-435 napadla odvolaním matka mal. detí.

Spis na Krajskom súde Nitra sa nachádzal v čase od 17. 5. 2001 do 6. 11. 2001.

Uznesením Krajského súdu Nitra zo dňa 28. 9. 2001 pod č. k. 6 Co 197/01-455 bol napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zrušený a vec sa mu vrátila na ďalšie konanie.

Dňa 2. 9. 2001 zákonná sudkyňa vybavujúca predmetnú vec JUDr. E. K. nastúpila na materskú dovolenku. Dňa 7. 11. 2001 spis bol pridelený na ďalšie konanie sudcovi JUDr. A. I.

Sudca dňa 5. 12. 2001 vo veci vytýčil pojednávanie na deň 11. 4. 2002, ktoré úpravou zo dňa 5. 4. 2002 zrušil.

Sudkyňa JUDr. E. K. dňa 8. 4. 2002 nastúpila po ukončení materskej dovolenky do zamestnania. Spis jej bol pridelený na ďalšie konanie.

Vo veci bolo vytýčené pojednávanie na deň 8. 10. 2002, do tej doby súd vykonával úkony na doplnenie dokazovania v zmysle pokynov odvolacieho súdu.

Medzitým matka podala dňa 19. 8. 2002 návrh na zvýšenie výživného na nezaopatrené dieťa P. ako aj návrh na zrušenie kolízneho opatrovníka na mal. dieťa. Tento návrh zobrala späť dňa 9. 10. 2002.

Na pojednávaní dňa 8. 10. 2002 podala matka námietku zaujatosti voči kolíznemu opatrovníkovi.

Okresný súd v Leviciach dňa 8. 10. 2002 pod č. k. 8 P 54/89-493 prerušil konanie ohľadne zníženia výživného na M.

Vo veci bolo rozhodnuté na pojednávaní dňa 4. 11. 2002. Účastníci konania sa na pojednávaní voči rozsudku výslovne vzdali odvolania. Rozhodnutie Okresného súdu v Leviciach zo dňa 4. 11. 2002 pod č. k. 8 P 54/89-508 bolo doručované účastníkom konania dňa 11. 11. 2002.

Na základe uvedeného chronologického postupu ako i oboznámením sa so spisom je zrejmé, že konaniu sa venovala mimoriadna starostlivosť, vo veci sa priebežne konalo, pojednávania boli odročované z dôvodu vznášania námietok rodičov maloletých detí, zadovažovania dôkazov a správ potrebných pre rozhodnutie veci.

Súd nemá vedomosť o tom, že by spôsobil nejakú majetkovú ujmu matke detí a taktiež M. Ch., nakoľko otec výživné pravidelne platí, čo priznala aj matka ale nie v takej výške, ako by si to predstavovala. Pri poslednom rozhodnutí, kedy súd presne špecifikoval, rozhodol o vyššom a nižšom výživnom podľa toho obdobia kedy otec pracoval a kedy poberal len dôchodok. Matka ani s týmto nebola spokojná, ona sama proti rozhodnutiu podala odvolanie. Stav neistoty, úzkosti, nepríjemnosti, poníženosti vyplývajúce podľa tvrdenia sťažovateľov nespôsobil súd, ale si spôsobovala sama matka sebe aj deťom. Keď matka neustále predlžovala súdne pojednávanie tým, že neustále podávala námietky zaujatosti, žiadala nové správy, neustále podávala odvolania proti rozhodnutiu súdu, hoci jej návrh na zvýšenie výživného bol právoplatne skončený 27. 6. 1997. Súd chce poukázať na tú skutočnosť, že nemá vedomosť o tom, že by svojim konaním vyvolával u matky a jej deťoch stav neistoty, úzkosti, nepríjemnosti a poníženosti.“

Kedže obaja účastníci konania súhlasili s upustením od ústneho pojednávania, ústavný súd vo veci sťažnosti sťažovateľa konal a rozhodol bez jeho nariadenia.

II.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov...“.

Sťažovateľ zároveň namietal aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého „Každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ (II. ÚS 61/98), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným... rozhodnutím. Nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná“ (II. ÚS 26/95). K vytvoreniu stavu právnej istoty preto dochádza až „právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (I. ÚS 10/98).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 70/98, II. ÚS 74/97, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria súd považuje aj povahu prejednáwanej veci.

Preskúmaním postupu Okresného súdu Levice v konaní sp. zn. 8 P 54/89 ústavný súd zistil tieto skutočnosti a dospel k nasledovným záverom:

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd z vyžiadaného súdneho spisu Okresného súdu Levice zistil, že v konaní vedenom pod sp. zn. 8 P 54/89 išlo o posúdenie podmienok zmeny výšky už určeného výživného pre neplnoleté deti matky sťažovateľa M. Ch. (vrátane v čase podania návrhu maloletého M. Ch.) vzhľadom na zmenu majetkových pomerov, na ktorú poukázal vo svojom návrhu z 30. júla 1996 na zníženie

výživného bývalý manžel M. Ch. Ide o konanie, ktoré právne zložité nie je, pričom aj metodika postupu všeobecných súdov vo veciach starostlivosti o maloletých je dostatočne jasná a podporená ich stabilizovanou judikatúrou. Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd uzavrel, že pred Okresným súdom Levice išlo o konanie, ktoré nebolo možné považovať za právne a fakticky zložité, takže pri jeho sústredenom postupe bolo možné rozhodnúť bez zbytočných prietáhov. Na právnu ani faktickú zložitosť veci vedenej pod sp. zn. 8 P 54/89 nepoukázal ani Okresný súd Levice vo svojom vyjadrení k sťažnosti sťažovateľa, pretože za dôvod dĺžky trvania sporu označil postup jeho matky M. Ch. ako účastníčky tohto konania.

2. Ďalším kritériom, použitím ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prietáhov v konaní sp. zn. 8 P 54/89, bolo správanie sťažovateľa ako účastníka tohto súdneho konania. Ústavný súd zoberal do úvahy, že do dosiahnutia svojej plnoletosti 14. septembra 1997 bol sťažovateľ v konaní sp. zn. 8 P 54/89 zastúpený svojou zákonnou zástupkyňou matkou M. Ch. Od doby svojej plnoletosti nadobudol právo byť pribraný do konania, t. j. zúčastňovať sa konania vo svojom mene, byť vypočutý k uplatneniu svojich nárokov na výživné po dosiahnutí plnoletosti a pod. Takejto účasti bol sťažovateľ M. Ch. postupom Okresného súdu Levice zbavený, keďže aj po dosiahnutí plnoletosti s ním okresný súd nejednal ako s účastníkom konania. Toto pochybenie mu opakovane vytkol Krajský súd v Nitre vo svojich zrušovacích uzneseniach sp. zn. 6 Co 569/98 z 31. augusta 1999 a sp. zn. 6 Co 197/01 z 28. septembra 2001. Z uvedeného dôvodu konaním sťažovateľa (a za takýchto okolností) ani nemohlo dôjsť k predĺženiu celkovej doby konania pred Okresným súdom Levice vedeného pod sp. zn. 8 P 54/89.

3. Tretím kritériom, použitím ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k zbytočným prietahom v označenom súdnom konaní, bol postup samotného Okresného súdu Levice vo veci sp. zn. 8 P 54/89.

Pred tým, ako ústavný súd pristúpil ku skúmaniu jeho postupu, zoberal do úvahy, že po uznesení o zastavení konania o návrhu matky sťažovateľa o zvýšenie výživného z 22. apríla 1997 a uznesení o zastavení konania o návrhu otca sťažovateľa o jeho návrhu na zníženie výživného z 22. apríla 1997, ako aj rozhodnutiach vo veci samej zo 4. septembra

1998 a 26. januára 2001 sa v prvom prípade otec sťažovateľa, následne otec a matka sťažovateľa a napokon matka sťažovateľa odvolali na Krajský súd v Nitre. V dôsledku toho v obdobiach od 19. septembra 1997 do 16. januára 1998, ďalej od 16. novembra 1998 do 20. októbra 1999 a napokon od 17. mája 2001 do 6. novembra 2001 sa vec nachádzala na Krajskom súde v Nitre, pričom sťažovateľ dobu tohto konania (zhruba 21 mesiacov) vo svojej sťažnosti podanej ústavnému súdu nenapadol. Ústavný súd takisto zobrať do úvahy, že v priebehu konania o sťažnosti sťažovateľa pred ústavným súdom sa konanie pred Okresným súdom Levice právoplatne skončilo 4. novembra 2002, v dôsledku čoho ústavný súd skúmal prieťahy v konaní Okresného súdu Levice od momentu nadobudnutia plnoletosti sťažovateľa, t. j. od 14. septembra 1997, do 4. novembra 2002 s výnimkou období, keď sa vec v dôsledku podaných odvolaní nachádzala na Krajskom súde v Nitre.

Ústavný súd rozdelil celkovú dobu konania pred Okresným súdom Levice na dve obdobia, a to od 14. septembra 1997 do prvého rozhodnutia Okresného súdu Levice vo veci samej (t. j. do 4. septembra 1998) a obdobie po tomto rozhodnutí až do právoplatného ukončenia veci 4. novembra 2002. Za prvé obdobie Okresný súd Levice nariadil celkom tri pojednávania (17. marca 1998, 17. júla 1998 a 4. septembra 1998) o návrhu matky sťažovateľa na zvýšenie výživného (do 22. apríla 1997, keď svoj návrh zobrala späť a súd konanie o ňom zastavil), následne konal o protinávhrhu otca sťažovateľa na zníženie výživného z 30. júla 1996 a po zastavení konania o ňom 22. apríla 1997 na základe odvolania otca sťažovateľa postúpil vec na rozhodnutie Krajskému súdu v Nitre. Po zrušení uznesenia o zastavení konania vo veci návrhu otca sťažovateľa Okresný súd Levice 4. septembra 1998 vo veci po prvýkrát meritórne rozhodol. V uvedenom období postup Okresného súdu Levice v zásade smeroval k rozhodnutiu vo veci samej, keďže sa sústreďoval na získanie podkladov nevyhnutných na svoje rozhodnutie dožiadaniami a žiadosťami týkajúcimi sa majetkových pomerov otca a matky sťažovateľa, dožiadaniami a žiadosťami u ich zamestnávateľov, ako aj na iných orgánoch (Daňový úrad Levice, obchodný register Okresného súdu Bratislava – vidiek, obchodný register Okresného súdu Nitra, Úrad práce Nitra, Daňový úrad Nitra) a na základe takto získaných podkladov o ich príjmoch 4. septembra 1998 aj rozhodol.

V odlišnej situácii sa ale Okresný súd Levice ocitol po svojom prvom rozhodnutí zo 4. septembra 1998, ako aj po druhom rozhodnutí z 26. januára 2001, keďže aj proti jednému aj proti druhému boli podané odvolania na Krajský súd v Nitre, pričom tento vo svojich uzneseniach rozhodnutia prvostupňového súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (uznesenie Krajského súdu v Nitre sp. zn. 6 Co 569/98 z 31. augusta 1999, resp. 6 Co 197/01 z 28. septembra 2001), poukázal na procesné pochybenia, ktorých sa Okresný súd Levice dopustil a ktoré bolo potrebné v jeho ďalšom konaní odstrániť. Tieto procesné pochybenia o. i. spočívali v tom, že so sťažovateľom po dosiahnutí jeho plnoletosti Okresný súd Levice nezaobchádzal ako s účastníkom konania. V situácii, keď po zrušení rozsudkov prvostupňového súdu mu odvolací súd opakovane vytkol jeho chyby v procesnom postupe, pričom tento je viazaný právnym názorom odvolacieho súdu (§ 226 OSP), treba za jeho postup nevykazujúci zbytočné prietahy v konaní považovať len taký, ktorým rešpektuje právny názor odvolacieho súdu vzťahujúci sa na jeho ďalší procesný postup. Takýto postup súdu tiež zodpovedá základnému právu účastníka súdneho konania podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Z tohto hľadiska ústavný súd posúdil postup Okresného súdu Levice po 4. septembri 1998 a zistil, že napriek upozorneniu na jeho procesné pochybenia v uznesení Krajského súdu v Nitre z 31. augusta 1999 aj po jeho ďalšom rozhodnutí z 26. januára 2001 mu Krajský súd v Nitre vo svojom zrušovacom uznesení z 28. septembra 2001 opätovne vytkol, že: „prvostupňový súd sa neriadil právnym názorom odvolacieho súdu vysloveného v zrušujúcom uznesení zo dňa 31. 8. 1999“. V dôsledku toho bolo potrebné aj druhé rozhodnutie Okresného súdu Levice vo veci samej zrušiť, pričom Krajský súd v Nitre opätovne zaviazal Okresný súd Levice, ako má ďalej postupovať vo veci. Po tomto rozhodnutí Okresný súd Levice rozhodol tretíkrát 4. novembra 2002 a keďže voči tomuto jeho rozhodnutiu sa účastníci konania vzdali odvolania, toto nadobudlo právoplatnosť.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd rozhodol, že doba konania Okresného súdu Levice od 20. októbra 1999 až do právoplatného rozhodnutia 4. novembra 2002, v rámci ktorej opätovne nerešpektoval záväzný právny názor Krajského súdu v Nitre týkajúci sa jeho ďalšieho procesného postupu, mala za následok zbytočné prietahy v konaní sp. zn. 8 P 54/89, a tým aj porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, príp. nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, príp. prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Keďže v priebehu konania o sťažnosti sťažovateľa pred ústavným súdom bolo konanie sp. zn. 8 P 54/89 (4. novembra 2002) právoplatne ukončené, vyslovil porušenie práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Bolo už totiž bez právneho významu, aby ústavný súd ukladal všeobecnému súdu povinnosť vo veci konať a následne rozhodol o primeranom finančnom zadosťučinení sťažovateľa.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy: „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.“

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde: „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.“ Z ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vyplýva, že primerané finančné zadosťučinenie má povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Sťažovateľ požadoval finančné zadosťučinenie vo výške 200 000,-- Sk, pričom túto výšku vo svojej sťažnosti odôvodnil tak, aby ústavný súd *«zohľadnil „aj utrpenú nemajetkovú ujmu, najmä stav neistoty, úzkosti, nepríjemnosti a poníženosti, vyplývajúci z predlžovania súdneho konania, a to najmä trojnásobne chybným postupom Okresného súdu Levice, a berúc do úvahy, že túto nemajetkovú ujmu nie je možné dostatočne*

vykompenzovať konštatovaním porušenia práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. “»

Na základe výzvy ústavného súdu zo 14. októbra 2002 sťažovateľ spresnil, že jeho nemajetková ujma spočíva:

„a) v pocitoch neistoty, krivdy a úzkosti vyplývajúcich zo situácie, keď súd za neprimeranú dobu nerozhodol a ani plynulo nekonal v spore, ktorého predmetom je výživné potrebné pre každodenný dôstojný život sťažovateľa, jeho matky i súrodencov. V tejto súvislosti je nevyhnutné poukázať aj na účel výživného, ktoré slúži nielen na uspokojovanie všetkých odôvodnených hmotných potrieb detí (jedlo, ošatenie, obuv, atď.), ale aj ďalších odôvodnených potrieb dôležitých pre výchovu a vývoj dieťaťa (vzdelanie, príprava na povolanie, kultúrne, športové, rekreačné potreby atď.). Navyše treba mať na zreteli, že v konaní o výživnom súd nie je viazaný návrhom a že rozhodnutie súdu má význam vtedy, keď je ním výživné priznané včas. Len včas priznané výživné plní riadne svoj účel.

b) matka sťažovateľa je 50-ročná žena, 12 rokov rozvedená a starajúca sa o tri nezaopatrené deti. Napriek tomu, že trpí viacerými zdravotnými problémami, je nútená ako samostatne zárobkovo činná osoba pracovať už päť rokov 12 – 16 hodín denne 7 dní v týždni, aby za chýbajúce výživné zaobstarala aspoň čiastočnú náhradu, čo pochopiteľne veľmi ťažko znáša fyzicky i psychicky. Náhradu za chýbajúce výživné si matka sťažovateľa musí čerpať aj z prostriedkov určených na podnikanie, alebo si požičiavať od svojej matky. Aby mohla uspokojovať životné potreby sťažovateľa a jeho súrodencov musela napr. použiť aj peniaze zo životných poisťiek sťažovateľa a jeho súrodencov.

c) sťažovateľ má eminentný záujem na riešení otázok týkajúcich sa jeho osobného i majetkového statusu, otázok, ktoré, pokiaľ ide o rýchlость konania, vyžadujú mimoriadnu rýchlость. Dohoda s jeho otcom, bývalým manželom jeho matky, o riešení týchto otázok nebola možná. Otec prispieva už 6 rokov na výživu len zálohovo od 500,- do 1.200,- Sk, a to spoločne na neho i jeho dvoch súrodencov.

d) sťažovateľ pokračuje od septembra 2002 v štúdiu štvrtého ročníka Slovenskej technickej univerzity – fakulty elektrotechniky a informatiky, s čím sú rovnako spojené nie zanedbateľné finančné náklady (napr. len náklady za ubytovanie predstavujú mesačne sumu 850,- Sk, za užívanie internetu /ktoré treba považovať za súčasť prípravy na budúce

povolanie/ 1.400,- Sk ročne a za stravu 700,- Sk týždenne). Okrem toho má sťažovateľ aj rôzne mimoškolské aktivity súvisiace s prípravou na jeho budúce povolanie, ktoré mu opäť musí „financovať“ jeho matka, resp. si na ich realizáciu musí brigádniccky zarobiť sám.

e) zanedbateľný nie je napr. ani fakt, že sťažovateľ musí často navštevovať stomatológa, pričom každá návšteva stojí cca 200,- Sk. Tento rok sťažovateľovi robili aj väčšie stomatologické práce (korunky), za ktoré musela matka sťažovateľa zaplatiť celkovo 5.000,- Sk.“

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je síce zmiernenie nemajetkovej ujmy, avšak nie aj prípadná náhrada škody.

Vzhľadom na celkovú dobu konania Okresného súdu Levice v konaní sp. zn. 8 P 54/89, berúc do úvahy, že sťažovateľ sa o predĺženie tejto doby zásadne nepričinil, a zohľadňujúc konkrétne okolnosti prípadu vrátane pozície sťažovateľa sprevádzanej pocitom neistoty, utrpenia a krivdy, ako aj naplnenie princípu spravodlivosti ústavný súd považoval priznanie sumy 50 000,-- Sk za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom Mgr. Z. K., ktoré vyčíslil sumou 12 000,-- Sk (§ 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb), pričom vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2001, ktorá bola 11 963,-- Sk. Náhrada bola priznaná za tri úkony právnej pomoci po 3 900,-- Sk a po 100,-- Sk režijný paušál.

Trovy konania je Okresný súd Levice povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. apríla 2003